

A közgazdaságtudományi alapképzés új szerkezete

A Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kara konferenciát rendezett 2008 októberében „A közgazdaságtudományi alapképzések új szerkezete” címmel. A konferencián számos, a fővárosból és vidékről érkezett egyetemi és főiskolai oktató vett részt. A délelőtti program három kerekasztal-beszélgetésből állt, amelyeken nemcsak a felkért hozzászólók, hanem minden résztvevő kifejezhette véleményét. A délután tartott szekcióülések további lehetőséget biztosítottak a tapasztalatok, vélemények cseréjére. A következőkben összefoglaljuk a konferencia legfontosabb megállapításait.

A délelőtti *első kerekasztal* a „Stratégiák a közgazdasági mesterszakokra vonatkozóan” címet kapta. A hozzászólók a Budapesti Corvinus Egyetem egyes karai mellett többek között a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemről, a Pécsi és a Debreceni Tudományegyetemről érkeztek. A beszélgetést *Trautmann László*, a Közgazdaságtudományi Kar dékánja vezette

A Bologna-rendszer eddigi tapasztalatai nehezen értékelhetőek, több okból kifolyólag. Még csak három év telt el a bevezetése óta, a mesterképzések pedig csak részben indultak el. Ha majd legalább egy, a mesterszakokról kikerülő évfolyam végez, jobban képet alkothatunk a Bologna-folyamat sikerességéről. Azt is érdemes hozzátenni, hogy az eddigi három évfolyam más és más felvételi szabályozás szerint került be az egyetemekre. Ez is nehezíti az összehasonlítást, hiszen az egyes évfolyamok nagymértékben különböznek egymástól.

Magyarországon a Bologna-rendszer adaptálása késéssel zajlott le, emiatt a kelténél nagyobb sebességgel hajtották végre. Ez azt is eredményezte, hogy – mivel az alapképzések hamarabb indultak, mint a mesterképzések – az új képzési struktúrát nem gondolták megfelelően végig. Az egyetemek megpróbálták be-

zsúfolni a korábbi ötéves egyetemi képzés tananyagát az alapképzés három évébe. Ennek számos következménye van: a gyakorlati ismeretek kiszorították a szükséges elméleti és módszertani alapokat, ami megbosszulni látszik magát, legfőképp az alapozó tárgyak szemléletformáló ereje hiányzik; másrészt viszont a mesterképzések programja egyelőre kialakulatlan, nem egyértelmű, hogy mit kellene még oktatni a mesterképzéseken, illetve mi az, amit pótolni kell. Ez az összehangolatlan részben annak is köszönhető, hogy az egyetemeken nincsen olyan szakmai autoritás, amelynek az lenne a feladata, hogy összehangolja a tanterveket, az egyes tantárgyak kimeneti követelményeit stb. Nem egyértelmű, hogy a magyar felsőoktatás a *humboldti* vagy a *napóleoni* felsőoktatási rendszerek Bologna-adaptálási stratégiáját szeretné követni.

Nagy bizonytalanságot jelent, hogy – mivel a mesterszakok még csak részben működnek – nem tudni, milyen lesz a munkaerőpiaci igény az alapszakos és a mesterszakos végzettségűek iránt, illetve, hogy a diákok mekkora része szeretne továbbtanulni. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a munkáltatók mesterszakos végzettségűeket keresnek. A rendszert úgy tervezték, hogy az alap-

képzés önmagában is megállja a helyét (hiszen az alapképzésben végzetteknek csak kisebb része tanulhat tovább), de egyelőre nem tudni, hogy a munkáltatók mennyire fogják ezt a végzettséget elfogadni. Az is igaz, hogy a munkáltatók valószínűleg azért nem gondolkodnak alapképzésben, mert a középiskolai oktatástól elvárt kimeneti követelmények nagyon alacsonyak a jelenlegi rendszerben. Az alapképzésben ezeket az ismereteket is pótolni kell, ezért nem jut idő megfelelő mennyiségű, a munkaerőpiacon is használható ismeret átadására.

Többnyire a hallgatók is mesterképzésben gondolkodnak. Az alapképzésben részt vevő hallgatók nagy része tovább szeretné folytatni tanulmányait a mesterképzésben, viszont úgy tűnik, hogy az alapképzésben való előrehaladással csökken az arányuk. Emiatt is kiszámíthatatlan, hogy mekkora lesz a kereslet a mesterképzés iránt. A konferencia résztvevői ezért javasolták az oktatási kormányzatnak a korábban rögzített 30 százalékos mesterképzési arány újragondolását és felemelését.

A konferencia résztvevői arra is nagy nyomtatékkal felhívták az oktatási kormányzat figyelmét, hogy alapvető fontosságú lenne a közgazdasági képzési ág és az üzleti képzési ág közötti arány megváltoztatása. Tarthatatlannak ítélték a konferencia résztvevői, hogy a közgazdasági képzési ág hallgatói létszáma mindössze 5 százaléka a teljes gazdasági képzési területének. Ez nemcsak bizonyos karokat, tudományos irányokat lehetetlenít el, hanem tartós versenyképességi hátrányt is jelenthet hosszú távon, hiszen ezáltal 10 év múlva hiányozni fog az a közgazdászréteg, aki képes hatékonyan bekapcsolódni a globális és az európai gazdaságpolitikai irányításba.

A konferencia *második kerekasztal-beszélgetésén* a gazdasági szaksajtó kép-

viselői, nevezetesen *Emőd Pál* (MTI), *Komáromi Balázs* (Gazdasági Rádió), *Martin József Péter* (Figyelő), *Sipos Júlia* (Magyar Rádió) és *Urkuti György* (Világ-gazdaság) részvételével, *Hámori Balázs* moderálásával a főiskolások, egyetemisták és a sajtó közötti kapcsolatról, a távolságok áthidalásának lehetőségeiről esett szó.

Általános egyetértés mutatkozott a résztvevők között abban a tekintetben, hogy a kommunikációs, tájékozási szokások jelentős átalakuláson mentek keresztül, elsősorban a papíralapú információs források súlya csökkent. Ez a trend, párhuzamosan a fiatal generációk tudatlanságával és egyre csökkenő gazdasági érdeklődésével, az internet és más IT technológiák terjedésének tudható be.

A nyomtatott sajtó, mint forrás a szakértelem hiánya okán is veszített befolyásoló képességéből. Napjainkban a média szereplői közül kevesen értenek a gazdasághoz, csekély számú közgazdasági végzettséggel rendelkező újságíró, riporter vesz részt a tömegtájékoztatásban. Azt is érdemes kiemelni, hogy míg nyugaton a tudományos élet képviselőinek rangot jelent a közszereplés, addig hazánkban az kutatók és egyetemi oktatók ritkán, vagy egyáltalán nem hangoztatják véleményüket a médiában.

Az előbbieken említett problémákon kívül további gondot jelent a sajtó feladatának meghatározása, mivel a szociális demagógia, a politikai populizmus elsöprő ereje folytán a valódi feladat, a tények közzététele, azaz az oknyomozó-tényfeltáró tevékenység elsikkad.

A szakújságírás és a bulvársajtó közötti óriási rés áthidalása, valamint az írott sajtó fiatalok számára is vonzóvá tétele a következő évek nagy kihívásai közé tartozik, a megfeleléshez segítséget nyújthat a mainstream elméletek közérthető, gyakorlati formában való megfogalmazása, a

személyes érintettség hangsúlyozása és a média presztízisének emelése.

A konferencia *harmadik kerekasztal-beszélgetésének* témája a társadalomtudományok és a közgazdasági képzés kapcsolata volt. *Tamás Pál*, az MTA Szociológiai Kutatóintézetének igazgatója, *Lánczi András*, a Budapesti Corvinus Egyetem Politikatudományi Intézetének vezetője és *Földes György*, a Politikatörténeti Intézet igazgatója vett részt a beszélgetésen, Ezúttal is *Trautmann László* volt a beszélgetés moderátora .

Folyamatosan változik a közgazdaságtan tárgya, így természetesen a társtudományokkal való kapcsolata is. A közgazdasági elméletekben egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az egészségügyhöz, oktatáshoz, szegénységhez stb. kapcsolódó témák. Ez egyfelől felfogható a társadalomtudományok irányában mutatott „imperializmusként” is, másfelől viszont nem másról van szó, mint arról, hogy a közgazdaságtan egyre inkább visszaszerzi helyét a társadalomtudományok csatládjában, ahonnan a korábbi időszakokban elmozdult. A gond egyelőre abban áll, hogy az utóbbi évtizedekben kifejlesztett és a közgazdaságtanban is alkalmazott módszertan nem igazán használható társadalmi területeken, az eredmények csak közhelyek lesznek. Ez azért van, mert a társadalom túl komplex ahhoz, hogy ezzel a módszertannal érdemben vizsgálható legyen.

Az utóbbi években sokat változott a közgazdasági oktatás tantárgyszerkezete. Ez részben a Bologna-folyamatnak köszönhető, de természetesen az oktatás tömegesedése és más folyamatok is kifejtették hatásukat. A szociológia, politológia egyre inkább a perifériára szorul a közgazdász-oktatásban. Ennek komoly hatása lehet a végzett közgazdászok szemléletére, gondolkodási képességére. Természetesen a társadalomtudományi egye-

temeken folyó képzés is hagy maga után kívánnivalókat, az ezekről kikerülő szociológusok nem kapnak kellő közgazdasági vagy akár történelemtudományi képzést, inkább csak bölcsészháttérrel rendelkeznek. Emiatt a közgazdasági háttérű szociológusok hagyományosan erősebbek voltak a problémák meglátásában, a gondolkodásban. Kétséges, hogy ez az előny megmarad-e az új képzési szerkezetben.

Fel kell tenni a kérdést: mi a közgazdaságtani oktatás célja. Kellő számú szakember képzése a vállalatok, bankok stb. számára, vagy értelmiség, társadalmi elit kinevelése? Ez a szembeállítás természetesen sarkított, de a hangsúlyok nagyon fontosak. Az üzleti szféra – úgy tűnik – nem eléggé érdekelt abban, hogy a közgazdászok komoly társadalmi ismereteket szerezzenek, annak ellenére, hogy az erősebb társadalomtudományi ismeretekkel rendelkezők valószínűleg szakembernek is jobbak lennének. Ezek a tárgyak segítenek a gondolkodóképesség, a kreativitás fejlődésében, ami a munkáltató számára is hasznos lenne. Emiatt sem lenne szabad csak a szakember, a „gyarmati végrehajtó” képzésére helyezni a hangsúlyt.

Felmerült az a kérdés is, hogy milyen társadalmi ismeretek oktatására volna szükség a közgazdasági képzésben. Fontos lenne a filozófia, szociológia és politológia általános oktatása, a közgazdaság-elméleti tárgyakban is erősebb társadalmi megközelítést kellene érvényesíteni. Például a mikroökonómia oktatásában nagyobb szerepet kellene adni a viselkedéstani szempontoknak.

A délután folyamán három szekcióban (közgazdasági, módszertani és pénzügyi szekció) folytatódott a program. A szekcióüléseken a résztvevőknek lehetősége volt rövid előadást tartani a közgazdaságtudományi képzés átalakulásával

kapcsolatos tapasztalatok, tantárgyi változások, megoldási lehetőségek témájában. Mindhárom szekcióban magas színvonalú előadások hangoztak el. A szekcióülések arra is lehetőséget adtak, hogy a résztvevők kötetlenebb formában beszéljék meg a felmerülő problémákat, az egyes intézményekben alkalmazott megoldásokat, a legfontosabb kihívásokat.

A konferencia résztvevői törekedtek arra, hogy minél szélesebb körben meg-

vizsgálják a közgazdaságtudományi képzés átalakulásának problémáit, a jelenben zajló és a jövőben várható folyamatokat. Céljuk volt minél jobban feltárni az egyes intézmények stratégiáit, hogy egyre inkább elő tudják segíteni az egyes szakmai műhelyek közötti kommunikációt a lehető legjobb megoldások megtalálása érdekében.

KOZENKOW JUDIT-NÉMETH ANDRÁS